

Glimrende norsk bok om lungesykdommer

Petter Giæver

Lungesykdommer

285 s, ill. Oslo: Universitetsforlaget, 2002.

Pris NOK 388

ISBN 82-518-4006-6

Forfatterens målsetting med boken er å formidle lungefaget ut fra egen erfaring. Målgruppen er helsepersonell som behandler personer med lungesykdommer. Boken består av 21 kapitler, hvor man innledningsvis konsentrerer

seg om lungenes struktur og funksjon samt tolking av symptomer og tegn. Videre finnes det kapitler om respirasjonssvikt, astma, KOLS, bronkiektasier, cystisk fibrose, pneumonier, abscesser, pleurasykdommer, tuberkulose, lungekreft og lungeemboli for å nevne noen. I andre kapitler vektlegges patofysiologiske mekanismer og respirasjonsfysiologi og interstitiell lungesykdom og pulmonale vaskulitter. Temaer som bevisst ikke er videre omtalt, er obstruktiv søvnapné og detaljer rundt tekniske prosedyrer.

Boken er logisk bygd opp, har et godt språk og en velfungerende og meget god pedagogisk tilnærming. Referansene er rikelige (292) og oppdaterte, med presise nok henvisninger for den som vil lese mer.

Det er en stor og krevende utfordring å begynne arbeidet med en slik bok og et stort ansvar å lansere en norsk bok i lungemedisin. Jeg synes på alle måter at Petter Giæver har lyktes i sitt iherdige arbeid. Han viser til fulle at han både har bred klinisk erfaring og solid teoretisk bakgrunn, og man føler seg gjennomgående trygg på det som er hans egne tolkinge og meninger i boken. Boken er oppdatert i forhold til nyere behandlingsretningslinjer, den er rikt illustrert med gode CT- og røntgenbilder og mange verdifulle tegninger hentet fra sentrale lærebokkilder, artikler og rapporter. Kapitlene om interstitiell lungesykdom og vaskulitter, alveolær blødning og pulmonal eosinofili og avsnittet om soppinfeksjoner i lungene er spesielt klagjørende.

Boken er glimrende for enhver som ønsker å få en solid innføring i lungemedisin. Den bør leses av sykepleiere og fysioterapeuter som jobber eller utdanner seg i faget. Boken vil klart kunne erstatte Brewis' *Lecture notes on respiratory disease*, som har vært mye brukt av medisinstudenter, og vil på flere områder være bedre enn denne. Boken er også helt klart en verdifull basis for leger i spesialistutdanning i lungemedisin og bør også med stort utbytte kunne leses av

erfarne lungeleger som ønsker å holde seg bredt oppdatert i faget.

Hvis Petter Giæver jobber videre med en ny versjon av boken, kan han vurdere å lage egne kapitler om for eksempel lungesykdommer ved AIDS og andre immunsviktilstander. I en bok om lungesykdommer ville det nå også være naturlig å gi plass til et eget kapittel om røykens skadevirkninger på lungene og om helsepedagogisk tilnærming ved røykestopp og pasientopplæring for å stimulere til det viktige rehabiliterende og preventive arbeidet. Han vil nok også med fordel kunne dvele mer ved resultatene i norsk lungeforskning for å gjøre boken enda mer aktuell for norske forhold.

Men boken er som sagt glimrende allerede. Eller som en erfaren kollega nettopp sa: Jeg skjønner først nå at jeg alltid har lengtet etter denne boken. Løp og kjøp!

Frode Gallefoss

Lungeseksjonen
Sørlandet Sykehus Kristiansand

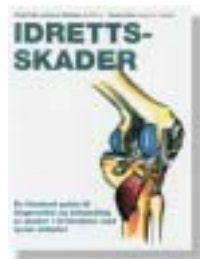
Oppslagsbok om idrettsskader

Roald Bahr, Sverre Mæhlum, red

Idrettsskader

En illustrert guide til diagnostikk og behandling av skader i forbindelse med idrett og fysisk aktivitet. 415 s, tab, ill. Oslo: Gazette bok, 2002. Pris NOK 698

ISBN 82-91149-10-0

Boken tar for seg undersøkelse, vurdering og behandling av ulike typer idrettsskader. Bokens første del er skrevet av redaktørene og gir en oversikt over forskjellige typer skader samt generelle

prinsipper for behandling og forebygging av idrettsskader. I de påfølgende 12 kapitlene gjennomgår ulike forfattere skader i hode og ansikt, nakke, rygg, thorax, over- og underekstremiteter. I hvert hovedkapittel er det underkapitler som ser på akutte skader, belastningsskader og kroniske smerter samt forslag til rehabilitering og konkrete øvelsesprogram. Forfatterne av de ulike kapitlene representerer ifølge forordet landets ledende eksperter på idrettsskader. Et rikt utvalg av illustrasjoner og bilder er med på å anskueliggjøre teksten.

Innledningskapitlet om forskjellige idrettsskader og hva som skjer i de ulike vevstypene; ligamenter, sener, muskulatur, skjelett og brusk, er skrevet på en svært oversiktlig og pedagogisk måte. Det samme gjelder kapitlene om behandlingsprinsipper og prinsipper for forebygging. De videre kapitlene går systematisk igjennom aktuelle differensialdiagnoser, hva som er viktig

å være oppmerksom på i undersøkelsen og hvilke symptomer og hvilken behandling som er aktuell i forhold til de vanligste – og ikke fullt så vanlige – skadene. De mest aktuelle tester er også nøye og detaljert beskrevet. Alt virker gjennomarbeidet og basert på oppdatert kunnskap og behandlingsmetoder.

Personlig har jeg for vane å aktivt bruke litteraturlisten bak i teksten, for eventuelt å bestille artikler eller bøker om temaer som jeg ønsker eller har behov for å lese mer om. Det er underlig at det i en så gjennomarbeidet bok ikke er funnet plass til litteraturhenvisninger. Selv om dette ikke først og fremst er ment å være en forskningsbasert bok, ville boken etter min mening vært enda bedre og mer anvendelig om tekstene refererte til de aktuelle undersøkelsene og forekomststudiene som de baserer seg på, slik at den interesserte leser kan se hvem som har gjort hva. Ikke alle er uten videre kjent med hva for eksempel et «McConnell-program» innebærer i forbindelse med opptrening av enkelte kneskader. Jeg savner også å kunne se av innholdsfortegnelsen hvem alle de ulike forfatterne av de forskjellige kapitlene er, samt en presentasjon av den enkelte og hvilket fagområde han eller hun kommer fra.

Relevante målgrupper er leger og fysioterapeuter. Mange behandlere og fysioterapi-studenter vil helt sikkert være takknemlige for en norskspråklig bok, som på en så oversiktlig og velskrevet måte kan veilede oss i undersøkelse og behandling av skader som vi står overfor i det daglige. Bokens innhold og behandlingsmetoder er relevant langt utover idrettsutøversfæren, og kan, som Anders Walløe sier i forordet, med fordel komme alle pasientkategorier til gode, enten skaden er oppstått under konkurranseidrett, mosjon, friluftsliv, arbeid eller lek.

Liv-Jorunn Kolnes

Helsestasjonen i bydel St.Hanshaugen-Ullevål

Lyrikk om Parkinsons sykdom

Per Martin Linnebo

Med en uvenn i kroppen

En samling dikt om Parkinsons sykdom.

20 s. Holmestrand: Per Martin Linnebo, 2003.

Pris NOK 100

Per Martin Linnebo drev allmennpraksis i Holmestrand da Parkinson banket på hans dør i 1995. Han var da bare 53 år gammel. Det var ingen vei forbi, døren måtte opp når uvennen hadde fått en fot innenfor.

Praksisen og legeyrket måtte han gi opp.

Men uvennen har ikke fått has på hans tørrvittighet og slagferdighet. Det siste året har han veltet ut av seg en del limericks, dikt og prosadikt. 20 av dem har han nå samlet i et hefte som selges gjennom Norges Parkinsonsforbund og Per Martin Linnebo selv. De beskriver hverdagen for en pasient med Parkinsons sykdom på en meget slagferdig og realistisk måte. Det er en klar undertone av håpløshet og oppgitt-het, men også ispedd en saftig humor, som i diktet *Nesten skandale hos frisøren*.

Stor lyrikk? Jeg er ikke den rette til å uttale meg om det. «Forståsegpåere» vil sikkert finne mye å hakke på. La gå med det. Dette er en beskrivelse av en pasients hverdag, så nært og gjennomlevd som det er få av oss forut å oppleve det. Skal vi si heldigvis?

Heftet anbefales. Det selges ved henven-delse til Per Martin Linnebo, Nedre Liav. 66, 3060 Holmestrand. E-post: *pm-linne@frisurf.no*. Inntektene ved salg går uavkortet til Norges Parkinsonsforbund.

Det får ikke mer enn 20 sider; noen av dem er også halvfulle av ord – men alle er fulle av tanker.

Halvard Eskeland
Dovre

Godt skrevet om forskningsetikk

Knut W. Ruyter, red

Forskningsetikk

Beskyttelse av enkeltpersoner og samfunn. 345 s, tab, ill. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2003. Pris NOK 348
ISBN 82-05-30813-6

Denne boken gir en oversikt over forskningsetikken slik vi kjenner og praktiserer den i dag, med historikk og en diskusjon av aktuelle forskningsetiske utfordringer. Faglig spenner boken vidt, og

bidragsyterne kommer fra så forskjellige områder som medisin, filosofi, psykologi, samfunns- og sosialvitenskap, teknologi og teologi. Bokens redaktør, dr. philos. Knut W. Ruyter, er sekretariatsleder for Den nasjonale forskningsetiske komité for medisin og professor II ved Det teologiske fakultet, Universitetet i Oslo.

Naturlig nok utgjør den medisinske forskningsetikken en stor del av boken. Etske problemer i medisinsk forskning var blant de første som ble allment debattert.

Boken behandler denne historiske bakgrunnen grundig, og gir leseren en forståelse av hvordan man etter hvert måtte finne frem til beskyttelsesmekanismer som pasientens informerte samtykke, og en

uavhengig komitévurdering av forskningsprosjekter som omhandler menneskers helse.

Boken tar opp flere av de viktigste poengene ved etisk bedømmelse av forskningsprosjekter, og diskuterer blant annet pasientinformasjonen, det informerte samtykket, forskningsfinansiering, forskning på barn og bruk av placebo i legemiddelstudier.

Andre tidsaktuelle og viktige emner som omhandles er forholdet mellom medisinske forskere og legemiddelindustrien, og uredelighet i forskningen. Innleggene om psykologisk, samfunnsvitenskapelig og bioteknologisk forskning er interessant lesing for medisinerere som ønsker en innføring i aktuelle forskningsetiske problemer utenfor sitt eget fagfelt. For den som vil vite mer, inneholder boken en oversikt over nyttige lenker til forskningsetiske institusjoner i Norge og Norden.

Hvem bør så lese denne boken? Boken er i utgangspunktet ment som en ressurs i undervisningen i forskningsetikk ved universiteter og høyskoler, og gir utvilsomt et faglig godt og praktisk relevant innblikk i forskningsetikken. Boken anbefales også for dem som skal organisere eller lede medisinske forskningsprosjekter som omfatter bruk av forsøkspersoner, og for alle som er involvert i praktisk forskningsetikk i form av komitéarbeid eller liknende. Sist, men ikke minst, er boken spennende lesing for alle som ønsker en innføring i dette aspektet av forholdet mellom forskning og samfunn.

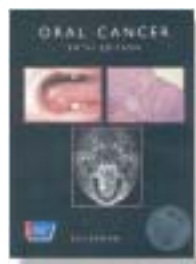
Arne Sandvik
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Trondheim

Munnhulekreft – diagnostikk og behandling

Sol Silverman, red

Oral cancer

5. utg. 212 s, tab, ill. Hamilton: BC Decker, 2003. Pris USD 70
ISBN 1-55009-215-4

Sykelighet og dødelighet ved munnhulekreft er fortsatt høy, fordi sykdommen diagnostiseres i lokalavanserte stadier og fordi man ofte ser utvikling av nye primærsvulster etter antatt kurativ

behandling. Det er derfor behov for bedret diagnostikk og behandling av denne kreftformen, og dette er bokens berettigelse.

Boken har hovedvekt på diagnostikk og behandling av plateepitelkarsinomer i munnhulen (åtte av i alt 12 kapitler), men

omtaler også maligne spyttkjertelsvulster, orale manifestasjoner ved leukemier, lymfomer, melanomer, sarkomer og de mer sjeldne odontogene svulstene. Den har dessuten et eget kapittel om HIV-assosierte orale kreftformer.

Boken gir en overfladisk gjennomgang av epidemiologi og etiologi ved munnhulekreft, men er mer grundig når den omtaler diagnostikk (inkludert et godt oppdatert kapittel om premaligne tilstander) og etablerte behandlingsmetoder.

Et kapittel om komplikasjoner ved behandling er svært leseverdig, men mangler omtale av smertetilstander. Kapitlet om rekonstruktive tiltak etter maxillofacial cancerkirurgi preges av redaktørens bakgrunn som odontolog, og omtaler ikke rekonstruksjoner ved bruk av jejunum- og fullhudstransplantater.

Det som savnes er en gjennomgang av biologien ved plateepitelkarsinomer i munnhulen, som for eksempel en beskrivelse av «feltkarsinogenese». Man kunne også ønsket seg en mer fyldig presentasjon av nye behandlingssprinsipper mot munnhulekreft.

Boken refererer således kun summarisk kliniske studier innen kjemoprevensjon de siste 15 årene. Omtalen av retinoider, COX-2 hemmere og EGFR-hemmere virker tilfeldig i et kapittel om klinisk stadiestemmelse. Bokens oversiktlige tabeller og anatomiske plansjer, samt mange gode kliniske fotografier gjør den likevel attraktiv som det den først og fremst gir seg ut for å være; et oppslagsverk til bruk i klinisk praksis, med hovedvekt på diagnostikk og behandling av plateepitelkarsinomer i munnhule.

Boken er svært påkostet. Det er lagt vekt på oversiktlige tabeller, didaktiske anatomiske plansjer og lettest engelsk tekst. Bokens virkelige styrke, som også er en forbedring fra forrige utgave, er de kliniske fotografiene.

Disse imponerer med en meget høy kvalitet og gode figurtekster. Det er vedlagt en CD-ROM hvor bokkapitlene med tabeller og illustrasjoner er gjengitt. Stikkordregisteret kunne vært noe mer utfyllende, men med forholdsvis få og oversiktlige kapitler, er det likevel lett å finne frem.

Boken er beregnet på klinikere med virksomhet innen hode-hals-onkologi, først og fremst de som ikke har mange års erfaring innen feltet.

Den kan også med stort utbytte brukes av tannleger og leger med interesse for sykdommer i munnhulen. For lege- og tannlegestudenter er boken for spesiell.

Jon Sudbø
Det norske radiumhospital HF